ומאי ר' מאיר דתניא לא תצא אשה במפתח שבידה ואם יצאת חייבת חטאת דברי רבי מאיר רבי אליעזר פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון כובלת מאן דכר שמה חסורי מחסרא והכי קתני וכן בכובלת וכן בצלוחית של פלייטון לא תצא ואם יצאה חייבת חטאת דברי רבי מאיר רבי אליעזר פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון במה דברים אמורים כשיש בהם בושם אבל אין בהם בושם חייבת אמר רב אדא בר אהבה זאת אומרת המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי חייב דהא אין בה בושם כפחות מכשיעור בכלי דמי וקתני חייבת רב אשי אמר בעלמא אימא לך פטור ושאני הכא דליתיה לממשא כלל: [1]וראשית שמנים ימשחו אמר רב יהודה אמר שמואל זה פלייטון מתיב רב יוסף אף על פלייטון גזר רבי יהודה בן בבא ולא הודו לו ואי אמרת משום תענוג אמאי לא הודו לו אמר ליה אביי ולטעמיך הא דכתיב השותים במזרקי יין ר' אמי ור' אסי חד אמר קנישקנין וחד אמר שמזרקין כוסותיהן זה לזה הכי נמי דאסיר והא רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא ושתה בקנישקנין ולא אמר ליה ולא מידי אלא כל מידי דאית ביה תענוג ואית ביה שמחה גזרו רבנן אבל מידי דאית ביה תענוג ולית ביה שמחה לא גזרו רבנן: [2]השוכבים על מטות שן וסרוחים על ערשותם אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שהיו משתינין מים בפני מטותיהן ערומים מגדף בה ר' אבהו אי הכי היינו דכתיב [3]לכן עתה יגלו בראש גולים משום דמשתינין מים בפני מטותיהם ערומים יגלו בראש גולים אלא א"ר אבהו אלו בני אדם שהיו אוכלים ושותים זה עם זה ודובקין מטותיהן זו בזו ומחליפין נשותיהן זה עם זה ומסריחין ערסותם בשכבת זרע שאינו שלהן א"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא ג' דברים מביאין את האדם לידי עניות ואלו הן המשתין מים בפני מטתו ערום ומזולזל בנטילת ידים ושאשתו מקללתו בפניו המשתין מים בפני מטתו ערום אמר רבא לא אמרן אלא דמהדר אפיה לפורייה אבל לבראי לית לן בה ומהדר אפיה לפורייה נמי לא אמרן אלא לארעא אבל במנא לית לן בה ומזולזל בנטילת ידים אמר רבא לא אמרן אלא דלא משא ידיה כלל אבל משא ולא משא לית לן בה ולאו מלתא היא דאמר רב חסדא אנא משאי מלא חפני מיא ויהבו לי מלא חפני טיבותא ושאשתו מקללתו בפניו אמר רבא על עסקי תכשיטיה וה"מ הוא דאית ליה ולא עביד: דרש רבא בריה דרב עילאי מאי דכתיב [4]ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות בקומה זקופה ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות עקב בצד גודל ומשקרות עינים דהוה מלאן כוחלא לעינייהו ומרמזן הלוך וטפוף שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה וברגליהן תעכסנה אמר רב יצחק דבי ר' אמי מלמד שמטילות מור ואפרסמון במנעליהן ומהלכות בשוקי ירושלים וכיון שמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות בקרקע ומתיזות עליהם ומכניסות בהן יצר הרע כארס בכעוס מאי פורענותיהם כדדריש רבה בר עולא [5]והיה תחת בושם מק יהיה מקום שהיו מתבשמות בו נעשה נמקים נמקים ותחת חגורה נקפה מקום שהיו חגורות בצלצול נעשה נקפים נקפים ותחת מעשה מקשה קרחה מקום שהיו מתקשטות בו נעשה קרחים קרחים ותחת פתיגיל מחגורת שק פתחים המביאין לידי גילה יהיו למחגורת שק [5]כי תחת יופי אמר רבא היינו דאמרי אינשי חלופי שופרא כיבא [6](וספח) ה' קדקוד בנות ציון אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שפרחה בהן צרעת כתיב הכא ושפח וכתיב התם [7]לשאת ולספחת [6]וה' פתהן יערה רב ושמואל חד אמר שנשפכו כקיתון וחד אמר שנעשו פתחיהן כיער אמר רב יהודה אמר רב אנשי ירושלים אנשי שחץ היו אדם אומר לחברו במה סעדת היום בפת עמילה או בפת שאינה עמילה ביין גורדלי או

ביין

ומאי רבי מאיר. היכא אשכחן דאיירי בה רבי מאיר בלא רבנן ופליג רבי אליעזר עליה: **בד"א.** דרבי אליעזר פוטר והאי פוטר היינו מותר לכתחלה כדאוקימנא: **כשיש בה בושם.** פלייטון יש בההוא מומרתא העשויה כקמיע דכיון דיש בה בושם תכשיט הוא לנו שריחה רע ולמשלף ולאיתויי נמי לא חייש כדאמרן דגנות הוא לה: **אבל אין בה בושם.** מומרתא לאו תכשיט הוא וחייבת: **זאת אומרת.** הא דקתני אין בה בושם חייבת אלמא דקסבר רבי אליעזר המוציא אוכלין בשבת בכלי פחות מכשיעור דלא מיחייב על הוצאת אוכלין פחות מגרוגרת כדלקמן (דף עו:) חייב מיהא על הכלי ולא אמרינן הכלי טפל להן ולא מיחייב עליה שלא נתכוין להוציא אלא משום אוכלין ופלוגתא היא על סתם משנה השנויה בפרק המצניע (לקמן דף צג:) דקתני פטור אף על הכלי: **דהא אין בו בושם כפחות מכשיעור דמי.** שהכלי קלט את הריח ושיעור הוצאת בשמים בכל שהוא וכיון שאינו כל שהוא הוי ריחא פחות מכשיעור (הוא) וקתני חייבת ולא אמרינן נעשה כלי טפל לריח שבתוכו ואריחא לא מיחייב דפחות מכשיעור הוא: **ושאני הכא.** ליכא למימר נעשה כלי טפל לריח שאין בו שום ממש ואפילו פחות מכשיעור לא מיקרי אבל פחות מכשיעור בדבר שיש בו ממש נעשה כלי טפל לו ופטור: **ראשית שמנים.** מובחר שבשמנים: **גזר.** משום צער חורבן: **ומי אמרת.** זה פלייטון והאי קרא בתענוג משתעי שלא היו נותנים לב לדברי הנביאים הניבאים על הפורענות ועסוקים בתענוגים: **ולטעמיך הא דכתיב.** בהאי ענינא השותים במזרקי יין ורבי אמי ורבי אסי פירשו °זהו קנישקנין כלי זכוכית ארוך ולו שני פיות ויין נזרק מזה לזה: **שמזרקין.** על ידי אומנות כדאמר בהחליל (סוכה דף נג.) מטייל בתמני כסי: **הכי נמי דאסור.** למשתי השתא בקנישקנין: **משתינין.** דדייק מסרוחים: **לידי עניות.** דאמרינן בע"פ (פסחים דף קיא:) שרא דעניותא נביל שמיה ונביל קרי ליה והוהב מקום מיאוס ומשתין מים לפני מטתו היינו מיאוס: **ערום.** אורחא דמילתא נקט מתוך שהוא ערום אינו יוצא לחוץ להשתין דטורח הוא לו ללבוש ולצאת: **אבל לבראי לית לן בה.** שהקילוח ארוך וניתז למרחוק: **משא ולא משא.** שאינו רוחץ ומשפשף יפה אלא מעט מים כגון רביעית מצומצם: **על עסקי תכשיטיה.** שאינו רוצה לקנות לה: **גבהו.** היינו קומה זקופה: **ותלכנה נטויות גרון.** שהיו הולכות עקב בצד גודל למעט בהילוכם שהיו(א) מסתכלין בה והיא שוהה בפסיעותיה ולכך נוטין גרון לילך בנחת לפי שאינו רואה ברגליו: **ומשקרות עינים דמליין כוחלא.** לשון סיקרא: **ומרמזן.** את הבחורים: סיקור לשון הבטה: **הלוך וטפוף שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה.** שתראה יפה על ראש חברתה והוא נוי לה. ונשואות היו לפיכך מספר בנותן: **וטפוף.** כמו על דאטפת אטפוך (אבות פ"ב מ"ו): **תעכסנה.** כמו וכעכס אל מוסר אויל (משלי ז). והוא ארס של נחש וקרי ליה עכס על שם שאינו מטילו אלא על ידי כעס: **בכעוס.** נחש כעוסה: **נמקים.** כמו המק בשרו (זכריה יד): **בצלצול.** בנדי"ל נאה: **נקפים.** חבורות לשון המנקף רגליו(ב) וניקף סבכי היער (ישעיה י): **מתקשטות.** היינו שער ספורקות ומפרכסות: **מתקשטות.** דומה למקשה כעין נוטריקון: **פתיגיל.** נוטריקון פתח גילה אותו מקום: **כי תחת יופי.** כי כל אלה יבא לך תחת יפייך: **כיבא.** קיטור"א ליחה כמו שיתנא וכיבי דקדושין דפלימו (דף פא:): **פתהן.** כמו פתחיהן: **שנשפכו כקיתון.** שופכות דם זיבה: **יערה.** כמו ותער כדה (בראשית כד): **כיער.** נתמלאו שער ומאוסות לתשמיש: **אנשי שחץ.** מדברים בלשון גאוה ולעגי שפה: **סעדת.** תשמיש: **פת עמילה.** בעולה: **שאינה עמילה.** בתולה: **פת עמילה.** ברייאא"ה בלע"ז: **גורדלי.** לבן היה:

כיין

עין משפט נר מצוה

מב א טוש"ע א"ח סי' רמא:

מג ב ג מיי' פ"ו מהל' ברכות הלכה יט טוש"ע א"ח סי' קמח סעיף ט:

מד ד מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הלכה כ טוש"ע אה"ע סי' כא סעיף א:

◆

רב נסים גאון

מותיב רב יוסף אף על פליאטון גזר ר' יהודה בן בבא. עיקר זאת הברייתא בתוספתא סוטה בסוף המסכת בפולמוס האחרון גזרו על חופת חתנים אלו זהוריות (הסוזהרות) [המוזהבות] כו', אף על פליאטון גזר ר' יהודה בן בבא ולא הודו לו.

מסורת הש"ס

א) [תוספ' פ"ה ע"ש], ב) [לקמן סה.], ג) [תוספתא שם ע"ש], ד) [תוספ' לסוטה פט"ו], ה) [ע"ז עג: ע"ש], ו) קדושין עא:, ז) נדה יז., ח) [יומא ט: ע"ש], ט) [עי' ערוך ערך ארס], י) [גי' ושפח], כ) בפ"א: שיהא, ל) [סוטה כב:],

◆

תורה אור השלם

1 השתים במזרקי יין וראשית שמנים ימשחו ולא נחלו על שבר יוסף: עמוס ו ו

2 השכבים על מטות שן וסרחים על ערשותם ואכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק: עמוס ו ד

3 לכן עתה יגלו בראש גלים וסר מרזח סרוחים: עמוס ו ז

4 ויאמר יי יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים הלוך וטפף תלכנה וברגליהם תעכסנה: ישעיהו ג טז

5 והיה תחת בשם מק יהיה ותחת חגורה נקפה ותחת מעשה מקשה קרחה ותחת פתיגיל מחגרת שק כי תחת יפי: ישעיהו ג כד

6 ושפח אדני קדקד בנות ציון ויי פתהן יערה: ישעיהו ג יז

7 ולשאת ולספחת ולבהרת: ויקרא יד נו

◆

גליון הש"ס

גמ' ומזולזל בנט"י. עי' סוטה ד ע"ב תוס' ד"ה נעקר: רש"י ד"ה ולטעמיך וכו' זהו קנישקנין. עי' ע"ז דף עב ע"ב בתוס' ד"ה קנישקנין:

◆

לעזי רש"י

בינדי"ל. אגר, חגורה.

קיטור"א [קיטור"א]. מוגלה, נוזל מוגלתי.

ברייאא"ה [בריי"ד]. (לחם) מעוך, מעוסה (גלוש היטב).

◆

רבינו חננאל

ראשית שמנים, כדמשמע. ואפילו מאן דפטר לא פטר אלא בשיש בה בושם, אבל אין בה בושם חייבת. קנישקנין, כוס שיש בה שתי פיות ושותין ממנה שנים בביה אחת. משקרות עינים. דהוו מליין כוחלא רמוא. ארס בכעוס. פי' החיה כשהכעוס גוררת ומשלכת ארס קשה. פי' פת עמילה, אשה בעולה, ופת שאינה עמילה בתולה. וכולן על זה הענין. צלצול, חגור. כדגרסינן בסוף מנחות (דף מג:).